

НАПРЯМИ ВЗАЄМОДІЇ ОПЕРАТИВНИХ ПІДРОЗДІЛІВ З ОРГАНАМИ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ У ПРОТИДІЇ РОЗБОЯМ, ЩО ВЧИНЮЮТЬСЯ ОРГАНІЗОВАНИМИ ЗЛОЧИННИМИ ГРУПАМИ

Жук Іван Васильович,

*Аспірант кафедри оперативно-розшукової діяльності
факультету підготовки фахівців для підрозділів
кримінальної поліції Одеського державного
університету внутрішніх справ*

Єгоров Сергій Олександрович,

*Завідувач кафедри оперативно-розшукової діяльності
факультету підготовки фахівців для підрозділів
кримінальної поліції Одеського державного
університету внутрішніх справ
кандидат юридичних наук, доцент*

Під взаємодією в оперативно-розшуковій діяльності розуміється комплекс спільних, або узгоджених за часом, місцем і діями дій кількох оперативних підрозділів по вирішенню певних завдань в боротьбі зі злочинністю спільними зусиллями. Для взаємодії потрібні: узгодженість цілей, місця і часу, відповідність вимогам закону і нормативних відомчих актів, поєднання найбільш важливих взаємодіючих суб'єктів, сил, засобів і методів [2, с. 113].

Оперативні підрозділи діють не самі по собі, а в системі органів, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність. Вони здатні виконувати свої завдання не ізольовано, а у взаємодії з іншими підрозділами правоохоронних органів, використовуючи їх можливості. Питання координації діяльності оперативних підрозділів стоїть особливо актуально, коли злочинність носить різноманітний характер, глибоко законспірована, а їй протистоїть діяльність розгалуженої мережі підрозділів, правоохоронних органів, що потребує упорядкування, взаємозв'язку, узгодженості їх спільних дій, відповідної підпорядкованості і маневру силами і засобами.

Згідно п. 5 статті 7 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність», до обов'язків оперативних підрозділів входить здійснювати взаємодію між собою та іншими правоохоронними органами, в тому числі відповідними органами іноземних держав та міжнародних антитерористичних організацій, з метою швидкого і повного попередження, виявлення та припинення кримінальних правопорушень [6]. На теперішній час правоохоронні органи України знаходяться у стані реформування, у зв'язку з чим як до чинного кримінального процесуального та іншого законодавства України, так і відомчих нормативно-правових актів постійно вносяться зміни, що пов'язано з прийняттям і вступом у дію низки нових норм [4, с. 281].

Загалом робота слідчих і оперативних підрозділів спрямована на розслідування кримінальних правопорушень, а також попередження та виявлення причин і умов, що сприяли їх вчиненню. При цьому розслідування всіх тяж-

ких та особливо тяжких злочинів, зокрема розбоїв, що вчинюються організованими злочинними групами, є можливим саме завдяки постійній та злагодженій взаємодії слідчого із працівниками оперативних підрозділів, а також своєчасному вжиттю низки спільних заходів, спрямованих на обставини, які мають значення для кримінального провадження (ст. 91 КПК України). Слід зазначити, що на відміну від слідчого, оперативні підрозділи не відносяться ані до сторін, ані до учасників кримінального провадження.

Проте, відповідно до положень ч. 2 ст. 41 КПК України, під час виконання доручень слідчого і прокурора працівник оперативного підрозділу користується повноваженнями слідчого. Працівники оперативних підрозділів не мають права здійснювати процесуальні дії у кримінальному провадженні за власною ініціативою або звертатися із клопотаннями до слідчого судді чи прокурора. Взаємодія слідчого та оперативних підрозділів у процесі розкриття та розслідування розбоїв, що вчинюються організованими злочинними групами, є найбільш поширеним і важливим видом взаємодії, необхідною умовою успіху досягнення повного, швидкого та неупередженого досудового розслідування. Чинний КПК України досить суттєво трансформував кримінальну процесуальну діяльність під час досудового розслідування, зокрема і щодо співвідношення слідчої та оперативно-розшукової діяльності. Тому форми взаємодії слідчих і працівників оперативних підрозділів мають бути пристосовані до нових вимог. У більшій мірі правові та організаційні засади взаємодії слідчого з оперативними підрозділами закріплені у відповідних відомчих наказах, прийнятих на реалізацію положень кримінального процесуального законодавства України.

Деякі науковці констатують, що взаємодія оперативних підрозділів поліції з іншими суб'єктами попередження злочинів – це завчасно погоджена за часом, місцем, необхідними ресурсами (матеріальними і технічними), виконавцями та об'єктами попереджувального впливу спільна діяльність означених суб'єктів з метою профілактики, запобігання та припинення злочинів, які готуються, і замаху на них та класифікації суб'єктів її здійснення [1, с. 24].

Взаємодія оперативних підрозділів поліції України з органами досудового розслідування, на думку В.Є. Тарасенка, – це заснована на нормативних актах спільна діяльність суб'єктів взаємодії у вигляді надання допомоги фізично-матеріального чи нематеріального (інтелектуального) характеру з метою виконання загальних та конкретних завдань (доручень), які виникають у процесі кримінального провадження [7, с. 29; 8, с. 272].

Так взаємодія між слідчим і працівником оперативного підрозділу має теоретичні та правові підстави. Зокрема, теоретичними підставами такої взаємодії виступають положення, що роз'яснюють її сутність, роль, значення тощо. Теоретичними підставами взаємодії між слідчим і працівником оперативного підрозділу є: – спільність мети і завдань, тобто лише об'єднуючи свої зусилля, які вони зможуть ефективно їх вирішити, а саме: швидко розкрити кримінальне правопорушення, своєчасно; швидко, повно та неупереджено здійснити досудове розслідування, а також встановити та притягнути до кри-

мінальної відповідальності винну особу; однакова юридична сила процесуальних документів слідчого та працівника оперативного підрозділу, складених на підставі доручення слідчого. Так, протоколи слідчих (розшукових) і негласних слідчих (розшукових) дій, які складені слідчим, мають таке ж доказове значення, як і протоколи, складені працівниками оперативного підрозділу.

Правовими підставами взаємодії слідчого з працівниками оперативних підрозділів є положення чинного КПК України, норми законів України «Про оперативно-розшукову діяльність», «Про Національну поліцію», «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю» та ін., а також підзаконних нормативно-правових актів, у тому числі відомчих наказів, інструкцій, вказівок, розпоряджень та ін. [2, с. 293; 3, с. 44; 5; 6].

Таким чином, взаємодія слідчого та оперативних підрозділів у кримінальному провадженні за фактами розбоїв, що вчинюються організованими злочинними групами, – це заснована на законі та відомчих нормативно-правових актах, а також спільності завдань діяльність, яка передбачає ефективне використання правових заходів, сил, форм, методів і засобів, спрямованих на розкриття, розслідування та попередження кримінальних правопорушень.

Література:

1. Абламський С.Є., Юхно О.О., Лук'яненко Ю.В. Взаємодія слідчого з іншими органами і підрозділами при розкритті та розслідуванні кримінальних правопорушень: навчальний посібник / за заг. ред. д.ю.н., проф. О.О. Юхна. Харків: «Золота міля », 2017. 156 с.
2. Албул С.В. Оперативно-розшукова діяльність: навчальний посібник / С. В. Албул, С. О. Єгоров, Є. В. Поляков, Т. Г. Щурат; за заг. ред. проф. С. В. Албула. – Одеса : ОДУВС, 2023. – 304 с.
3. Албул С.В. Організаційно-тактичні аспекти нейтралізації кримінальної активності злочинних угруповань, що вчиняють злочини проти власності внутрішньо переміщених осіб в умовах воєнного стану. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2023. Спеціальний випуск № 3. С. 22–32.
4. Албул С.В. Правові та організаційно-тактичні засади оперативно-розшукової діяльності Національної поліції України: звіт про науково-дослідну роботу. Одеса: Одеський державний університет внутрішніх справ, 2024. – 382 с.
5. Інструкція з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні : наказ МВС України від 07.07.2017№ 575. К.: МВС України, 2012. 42 с.
6. Про оперативно-розшукову діяльність : закон України від 18.02.1992 № 2135-XII із змін. [Електронний ресурс]. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua> (дата звернення 13.03.2024).
7. Тарасенко В. Є. Взаємодія органів досудового розслідування з іншими органами і підрозділами Національної поліції України в запобіганні, вияв-

ленні та розслідуванні злочинів : навчальний посібник / Д. В. Головін, О. В. Поліщук, В. Є. Тарасенко. Одеса : ОДУВС, 2017. 104 с.

8. Телійчук В.Г., Приступа Д.В. Щодо питання протидії підрозділами кримінальної поліції розбоям. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2019. № 4. С. 271–276.

ВИКОРИСТАННЯ МАТЕРІАЛІВ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДЛЯ ПОЧАТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ ЗА ФАКТАМИ ЗЛОЧИНІВ ПРОТИ ВЛАСНОСТІ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ

*Колодій Денис Володимирович,
аспірант кафедри оперативно-розшукової діяльності
та розкриття злочинів Харківського національного
університету внутрішніх справ*

Злочини проти власності як в Україні так і в світі є поширеним кримінальним правопорушенням. Низка факторів, а саме: повномасштабне вторгнення росії в Україну, підвищення рівня мобільності населення, поява внутрішньо переміщених осіб та пов'язані з цим трудова міграція населення, економічна нестабільність, зростання рівня безробіття, сприяють, на жаль, поширенню випадків учинення цих кримінальних правопорушень. У багатьох випадках це протиправне діяння має транснаціональний характер і вчиняється міжнародними злочинними угрупованнями. Тому розкриття та розслідування таких злочинів можливе лише із застосуванням комплексу кримінально-процесуальних та оперативно-розшукових заходів [1, с. 8].

Реалії сьогодення доводять, що період протидії злочинам проти власності шляхом застосування давно відомих методів минає. Їх мають замінити нові методики розкриття злочинів із використанням інформаційних технологій, спеціалізованого програмного забезпечення із залученням вузькопрофільних фахівців-аналітиків [1, с. 7].

Ефективна протидія, зокрема запобігання, злочинам проти власності внутрішньо переміщених осіб, потребує належної взаємодії підрозділів Національної поліції України з іншими суб'єктами протидії таким злочинам і неможлива без вивчення та врахування правових, організаційних і тактичних чинників функціонування оперативних підрозділів. Комплексного підходу потребують і наукові дослідження, що здійснюються за означеним напрямом [4, с. 20].

Виходячи з результатів аналізу статистичних даних, практики виявлення, розслідування та судового розгляду кримінальних проваджень по злочинам проти власності внутрішньо переміщених осіб, боротьба з цим суспільно небезпечним явищем є недостатньо ефективною. Основними причинами цьому є: неналежне документування оперативно-розшуковими підрозділами; нена-